

אורי זליגסון

דברים שנאמרו בטקס בבית הנשיא



יורם צפירי

דברים שנאמרו בטקס בבית הנשיא

נולדתי בשנת 1938 בכפר אז"ר. בשנות הילדות והבחרות עסקתי בעבודות המשק, ואולי משום כך בבגרותי נמשכתי למקצוע שיש עמו מגע פיזי עם האדמה ועם הארץ. בשנת 1976 קיבלתי תואר דוקטור לארכאולוגיה מן האוניברסיטה העברית בירושלים ומאז ועד היום נמשכת דרכי בה כמורה וכחוקר במכון לארכאולוגיה. זכיתי ללמוד אצל מורים נערצים ובהם בנימין מזר, מנחם שטרן, נחמן אביגד, יגאל ידן, יוחנן אהרוני, יהושע פראוור ומיכאל אבי־יונה. בתחום העיסוק המדעי – חקר ארץ ישראל בתקופות ההלניסטית, הרומית והביזנטית – אני ממשיך את דרכו של אבי־יונה. אבי־יונה החל בכתובת מפעל האונומסטיקון של ארץ ישראל לפי המקורות היווניים והלטיניים, ובעת מחלתו, בשנת 1972, ביקש שאנהל את המפעל. אני ממשיך בכך עד היום.

ימים רבים בחיי ייחדתי לסקרים ולחפירות בארץ. בשנת 1956 התנדבתי לעבוד בחפירות מצדה ובמערות מדבר יהודה. שימשתי מנהל שטח בחפירות ברמת רחל, ערד, תל נגילה, מצדה ומגידו, וניהלתי חפירות וסקרים בדרך הנבטית שבין עבדת לשער רמון, במערת מסתור מימי בר כוכבא בעין ערוב, בשער ציון, בחורבת ברכות וחורבת בית לוי, ביישוב הביזנטי של רחובות בנגב, ועודני מנהל חפירות בבית שאן.

השילוב בין עבודת השדה וחקר המקורות ההיסטוריים הוא עיקר עיסוקי המדעי. כתיבת ההיסטוריה כוללת חקירה ושחזור של החיים בחברות העבר. שחזור תנאי החיים, האוכלוסייה, היישובים, הטכנולוגיה, התרבות והדת אינם עולים מן הכתובים לבדם. מקום מרכזי ולעיתים בלבדי שמור לממצא הארכאולוגי.

הרצאתו של פרופ' יורם צפירי באספה הכללית הפתוחה
תראה אור באיגרת 23

נולדתי בארץ להורים יוצאי גרמניה. סיימתי את לימודי הרפואה באוניברסיטה העברית בירושלים. אני מנהל המערך ההמטולוגי והמכון לקרישת הדם במרכז הרפואי שיבא בתל־השומר וחבר סגל אוניברסיטת תל־אביב.

העניין המחקרי שלי קשור למערכות קרישת הדם – שתי מערכות הפוכות המאפשרות את קיומנו. מערכת אחת יעילה מאוד בהפסקת הדמם לאחר פציעה והאחרת מונעת היווצרות קרישי דם. כאשר משתבשות המערכות התוצאה היא דמם בלתי מרוסן או חסימות כלי דם, שהן גורם התמותה השכיח ביותר בחברה המערבית. בשני העשורים האחרונים התברר שקיימות מחלות גנטיות לא מעטות שמאפיינים אותן שיבושים כאלה. חקר המחלות האלה קידם את הבנת הפעולה של המערכות ואף הוביל לפיתוח תכשירים המונעים חסימת כלי דם. המחקר שלי מתמקד במחלות הגנטיות האלה בישראל.



בישראל יש 'אוצר בלום' של מחלות גנטיות נדירות שהופיעו בעדות היהודיות עקב בידודן זו מזו יותר מאלפיים שנה ובשל נישואי קרובים. במחקרנו איתרנו ארבע מחלות גנטיות המתבטאות בנטייה לדמם. מרתק היה להיווכח שמחסור בגורם קרישה VII קיים ביהודים יוצאי אירן ומרוקו בגלל מוטציה זהה, ועל פי רצפי ה־DNA מצאנו שמקור המוטציה הוא באב קדמון אחד. גם מחסור בגורם הקרישה XI באשכנזים וביהודים יוצאי עירק מקורו במוטציה זהה. אנליזות ה־DNA הראו שמקורה של המוטציה באדם שחי בימי גלות בבל, כלומר לפני 2500 שנה.

באמצעות רצפי ה־DNA אפשר לאשר או לשלול עדויות היסטוריות. לפי הדוגמה של פקטור XI, הטענה שהאשכנזים הם צאצאי הכוזרים היא בדותא, והמקור הגנטי האמתי של האשכנזים הוא כמקורם של שאר היהודים – במזרח התיכון.